

■ Dette nummer av Opprør er et særtrykk som inneholder det endelige utkastet til prinsippprogram. Fra nå av skal alle endringsforslag skrives med utgangspunkt i denne teksten. Siste frist for endringsforslag er på landsmøtet.

■ For at landsmøtet ikke skal drukne i små og store forslag ber vi alle om å komme med innspill så tidlig som mulig, det vil si i løpet av desember. Frist for komitebehandling er 31.12.00.

■ Det har allerede kommet flere innspill, disse blir fortløpende lagt ut på RVs hjemmeside: www.rv.no. Før landsmøtet får også landsstyret anledning til å innstille på endringsforslagene.

Opprør

Medlemsblad for Raud Valallianse

SPESIALNUMMER / NR 10 2000

Brukerveiledning til prinsippprogramutkast:

Her foreligger komiteens endelige utkast til program. Det er denne teksten som vil ligge til grunn for prosessen fram mot landsmøtet, og det er inn i denne teksten tilleggs- og endringsforslag må formuleres.

Det er kun en dissens i teksten, knytta til punktet om hegemoni, som er det mest diskuterte fram til nå i arbeidet. Det vil ikke si at komiteen er enige i alt som står i forslaget. Vi har konsentrert oss om å lage en helhet vi kan jobbe videre med. Alle motsigelser, små og store, har ikke blitt ført fram til to forslag. Vi har i stedet prøvd å stryke der uenigheten er stor, og nødvendigheten av å ha formuleringen i programmet liten.

MANGE INNSPILL

Komiteen har gjennomført mange diskusjoner, og vi har fått innspill fra sommerleir, lokale konferanser, kvinnekongressen og prinsippprogramkonferansen. Store og små motsetninger har blitt synliggjort og vi har tatt hensyn til veldig mye av det som har kommet av tilbakemelding og konkrete

forslag. Noen ting er likevel ikke med. På prinsippprogramkonferansen hadde vi innledning og debatt om miljø- og avgiftspolitik. Denne kommer ikke til uttrykk i forslaget. Komiteen ser en klar uenighet i RV om bruken av miljøavgifter og forbruksstyring som redskap i miljøpolitikken, men mener at denne hører hjemme under arbeidsprogrammet. Hvis folk og lag føler at de har kommet med innspill som ikke er tatt med, kan det skyldes dårlig tid, liten egen kunnskap eller politisk uenighet fra komiteens side, det siste skjedde bare en eller to ganger. Hvis det er noe som ikke står, som en mener burde vært tatt med, er det viktig at hele programmet blir lest. Vi har prøvd å ikke gjenta ting for mange ganger, så det kan hende at ting er dekket opp andre steder.

STRUKTUR

Vi har valgt en ny struktur denne gangen. Programmet er delt i tre hoveddeler, med en innledning og en avslutning om RVs rolle. Innledningen er ment å gi et raskt overblikk over kapitalismen, hva RV står for og hva en finner i programmet. Vi har lagt vekt på å gjøre den flytende og lesbar. Kapitlet om sosialisme følger etter innledningen. Vi ønsker å starte med å si hva vi er for. Kapitlet inneholder historiske oppsummeringer av de tidlige forsøkene på sosialisme, men vi prøver å trekke disse ut av fortida og over i lærdommer vi kan bruke i dag. Kapitlet avslutter med en skisse til en konkret sosialisme, en nærmere beskrivelse av elementer som vil være tilstede i en sosialisme i Norge med dagens forutsetninger.

Etter sosialismekapitlet følger et kapittel om kapitalismen, det som står i veien for å skape et sosialistisk samfunn. Her behandler vi en del av de samme tingene som i kapitlet før,

men nå i en analyse av dagens situasjon og kapitalismen som styrende kraft. En del ting er behandla begge steder, det er f.eks. et kvinnepunkt både i kapitalisme- og i sosialismekapitlet.

Kapittel fire tar for seg krefte for forandring, en revolusjonær strategi og forholdet til arbeiderklassen. Enkelt sagt er inndelinga Målet – Fienden – Veien. Kapittel fire tar for seg analysen av arbeiderklassen som subjektiv kraft, mens det i kapitlet om kapitalismen står om klassen i seg sjøl og den objektive klassen.

HVA ER NYTT

Vi har prøvd å trekke programmet nærmere vår tid. Vi bruker eksempler og prioriterer utvalg av temaer utfra den norske virkeligheten i 2000. Vi prøver å skrive oss ut av "slik skal programmer være"-tradisjonen og å orientere oss mot de som leser programmet vårt i dag. Hvert år bestilles programmet i hundrevis av eksemplarer til skolelever, studenter, journalister og nysgjerrige. Vi har prøvd å lage et program som gjør disse klokere både på oss og verden. Ny teknologi og globalisering har fått mye plass, mens forklaringer på overgang fra nasjonal kapitalisme til imperialism er fjerna helt. Vi har tatt i bruk begreper og analyser fra marxistene Pierre Bordieu og Antonio Gramsci for å si noe om de mange formene kapitalismens undertrykking tar i dag, og om den makta det ideologiske og tankemessige hegemoniet har. Vi prøver å ta inn over oss de endringene som har skjedd i arbeiderklassen i Norge, og beskriver ei langt mer sammensatt revolusjonær kraft enn det som har vært vanlig. Miljøsak, kvinnesak og internasjonalisme er forsøkt integrert over alt i programmet, som en del av den grunnleggende forståelsen av verden, og

ikke som et supplement til den. Vi tar i liten grad stilling til hvem som hadde rett Russland i 1917 – avstandstaging fra det diktaturet som blei oppbygd under Stalin betyr ikke at vi stiller oss rett inn i en annen tradisjon. Vi har forsøkt å knytte våre formuleringer opp til Norge og verden i dag, for å vinne nye revolusjonære, og ikke til verken (m-l), Trotskij, Mao eller Hoxha. Det gjør at en del merkesteiner for ideologisk kamp i RV ikke er til å gjenfinne. Det ser vi som en styrke.

HOVEDOMRÅDER

For å finne helheten om temaer som imperialism, kvinnepolitikk, klasse- eller miljøanalyser må man kikke i hele teksten. Norge er behandla i hvert kapittel der det passer, i tillegg finnes det et kapittel under kapitalismen som heter Norge og sosialdemokratiet. Vi har tatt utgangspunkt i at dagens kapitalisme er imperialistisk og beskrevet nåtida som det, i tillegg finnes det utdypinger av imperialismens form under globaliseringa og under Norge. Klasseanalysen er som sagt todel, i tråd med Marx har den en subjektiv og en objektiv del. Det internasjonale perspektivet er søkt integrert i hele teksten. Miljø har et eget punkt både under kapitalismen og sosialismen, i tråd med innspill fra prinsippprogramkonferansen har vi brukt begrepet bærekraftig ressursforvaltning og utvikling. Miljøperspektivet er prøvd brukt gjennom hele teksten. I det nasjonale spørsmålet viderefører vi en formulering fra dagens program, som anerkjenner nasjonenes rett men ikke plikt til løsrivelse. Dette avsnittet står i kapitlet om krefte for forandring.

UENIGHETER

Vi har hatt gode diskusjoner om bruken av hegemoni, hvor

det er minst to syn i komiteen og to forslag til punktet. Uten at det kommer til uttrykk i teksten, har det vært uenighet i synet på Kina og revolusjonene i den 3. verden etter 1945. Uenigheten har gått på om Kina noensinne var sosialistisk og om det i det hele tatt kan regnes for å ha vært en sosialistisk revolusjon i Kina. Vi har valgt formuleringer som ikke tar tydelig stilling til dette, men åpner for forslag fra lag og folk i RV seinere i debatten. Komiteens medlemmer står fritt til å delta i debatten og komme med forslag til endringer. Komiteen vil samles neste gang i januar for å ta stilling til innkomne forslag. Vi håper på flest mulig innspill og konkrete forslag tidligst mulig før landsmøtet.

VEIEN VIDERE

Programmet er ikke perfekt, det mangler avsnitt om FN og sikkert mye annet. Vi ser det likevel som et langt bedre utgangspunkt for det videre arbeidet enn det programmet vi vedtok på landsmøtet i 1999. Nå trenger vi å gjøre det bedre, og å velge ut de motsigelsene som er så viktige at landsmøtet må ta stilling til dem. Partiet har to måneder på å drøfte videre og å lage konkrete forslag til endringer. Hvis vi skal få en demokratisk behandling av forslaga, bør de være inne før landsmøtepapirene går ut, sånn at alle får anledning til å diskutere dem. Vi oppfordrer alle lag til å ha møte(r) om programmet fram til da, og venter spent på innspill. RV-lista kan brukes til debatt, og konkrete forslag til endring legges ut på hjemmesidene våre etterhvert som de kommer inn.

På vegne av komiteen
Aslak sira myhre
(leder)

Returadresse:
Rød Valgallianse
Osterhaus gate 27, 0183
Oslo

C-
BLAD

11720
Gudmund Dalsbo
Dramsvn. 1

9009 TROMSØ

KAPITLER:

1. INNLEDNING
2. SOSIALISME
3. KAPITALISME
4. KREFTENE FOR FORANDRING

Send alle endringsforslag til komiteens sekretær, Bjarke Friborg: OPPROR@RV.NO eller til leder Aslak Sira Myhre: ASLAK@RV.NO

Kapittel 1. Innledning

Aldri før har menneskeheten rådd over så store ressurser som i dag. Teknologien og kunnskapsnivået i verden gjør oss i stand til å kommunisere, samhandle og produsere med hele verden og til og med verdensrommet som arena. Samtidig sliter vi med steinalderproblemer som sult, krig og uforutsigbar rasing av naturen. Makt og ressurser er grunnleggende urettferdig fordelt. Noen få eiere av aksjer og selskaper kontrollerer mesteparten av jordas ressurser. Menn tjener bedre og har større frihet enn kvinner i hele verden. Vest-Europa, Nord-Amerika og Japan dominerer verden politisk og økonomisk, mens andre deler av verden er preget av fattigdom og avmakt. Vinneren i det globale kapløpet om ressurser og makt er en mannlig børsspekulant i Europa, taperen en kvinnelig arbeider i Afrika.

Hver dag blir vi fortalt at det er umulig å forandre urettferdigheten. Samfunnet blir presentert som noe evig, kapitalismen som noe naturlig. Det at folk er ulike brukes for å rettferdiggjøre systematisk ulikhet. Det finnes ingen alternativer til utviklingen, og når utviklingen er negativ blir det fremstilt som noe utenfor oss selv. Dette er ikke sant. Mennesket kan forandre samfunnet, det finnes ingen evigvarende samfunnsformer. Gang på gang har vilkårene endret seg, slik at folk har kunnet forandre samfunnet mot noe bedre. Gang på gang har selv de mest stabile sivilisasjonene eller de sterkeste maktapparatene rast sammen. Heller ikke kapitalismen vil vare evig.

Flertallet av verdens befolkning har interesse av å forandre det økonomiske systemet og frata mindretallet retten til å eie alt. De aller fleste lever av å selge sin egen arbeidskraft og eier ingenting annet enn seg selv og sine hender. Mindretallet eier store aksjeposter, flyr i privat-jet og be-

stemmer om skogen skal få stå i Amazonas eller ei. Disse to gruppene representerer hvert sitt ytterpunkt i et classesamfunn, og akkurat som slavene hadde interesse av å ødelegge slavesamfunnet, leilendingene av å gå fra føydalisme til kapitalisme, så har arbeiderne interesse av å forlate kapitalismen for noe bedre.

RV vil arbeide for en slik forandring av verdenssamfunnet, en forandring til en internasjonal demokratisk sosialisme. Et slikt samfunn må ikke bli et nytt undertrykkingssamfunn som vi har sett det bli i Sovjet og Kina. Vi vil være med å skape et samfunn basert på menneskets frihet og kollektiv organisering. Et samfunn hvor fellesskapet eier maskinene, hvor det ikke finnes eiendomsrett til kunnskap eller kapital. Hvor kulturen er fri, velferden gratis, men alle til gjengjeld må bidra med det nødvendige arbeidet. I et slikt samfunn skal arbeidslivet organiseres for at flest mulig skal kunne delta, og for at folk skal ha reell påvirkning på sitt eget arbeid. Samfunnet må gi folk yrings- og organisasjonsfrihet gjennom å utvikle disse rettene og gi dem virkelig innhold.

Et slikt samfunn kan bare skapes om folk organiserer seg og tar makt over samfunnsutviklinga, økonomien og politikken. RV mener at en slik forandring er nødvendig for å sikre ei bærekraftig utvikling for natur og miljø, et samfunn hvor menneskeverdet står over penger, profitt og konkurranse. Teknologien gjør det i dag mulig å skape et slikt samfunn, som minner mer om Karl Marx sin visjon om kommunismen enn brødkøene i Øst-Europa. Vi vil i dette programmet prøve å vise hvorfor vi mener valget står mellom sosialisme eller fortsatt globalt barbari.

Kapittel 1. Sosialisme

2.1. Innledning – flertallet må ta makta

RVs alternativ til den globale kapitalismen er en verden av sosialistiske samfunn. Det betyr et mangfold av samfunn der produksjonen blir styrt ut fra menneskenes grunnleggende behov, innen for en bærekraftig forvaltning av naturessursene. En verden der alle kan leve et allsidig liv med rike muligheter til å utvikle seg.

Sosialismen er ingen utopi, men en samfunnstype som er gjort mulig av den teknologiske og sosiale utviklingen. Med dagens kunnskaps- og produktjonsnivå er det fullt mulig å avskaffe all nød og fattigdom på jordkloden, og drastisk redusere antallet dødsfall som følge av kurerbare sykdommer. Det er mulig med en skarp reduksjon i arbeidstida, slik at mye mer tid og arbeidskraft kan frigjøres til leik, omsorg eller kreativ utfoldelse etter ønske.

Problemet er at denne typen samfunnsendringer er i motstrid med det rådende økonomiske systemet, som er basert på at mest mulig skal omgjøres til varer på et marked. Markedskreftene registrerer bare kjøpekraft, ikke behov. Dermed blir produksjonen rettet inn på å tilfredsstille ønskene til alle dem som har penger å betale med, mens verdens fattige og utstøtte blir umyndiggjort og nektet å ha en hånd med på rattet.

Det sentrale i sosialismen er derfor at flertallet må ta kontroll over samfunnsutviklinga, gjennom et utstrakt demokrati som også må omfatte økonomien. Sosialisme betyr å ta makta fra den overklassen av direktører, byråkrater og finansfyrster som i dag styrer verden. Viktige investeringer må vedtas åpent og av folkevalgte organer, frem for i de lukkede styrerom. Samfunnet skal ikke lenger styres ut fra profitten til de få, men ut fra behovene til de mange. Sosialisme betyr at flertallet skal ta over styringa i sitt lokalsamfunn og på verdensplan.

For å innføre sosialismen er det nødvendig å avskaffe kapitalismen, som i dag er det enerådende verdenssystemet. RV vil alltid kjempe for flest mulig forbedringer eller reformer innen rammene av det bestående. Men skal det bli mulig å skape et helt nytt samfunn på et annet grunnlag enn i dag er det nødvendig med en revolusjon. En revolusjon er en sosial og politisk omveltning der folk flest tar makten og rikdommen fra den eliten av direktører, spekulanter og kapitaleiere som i dag har det avgjø-

rende ordet. Det er en massebevegelse for rettferdighet og mot undertrykking, en demokratisk handling i en kaotisk situasjon. En revolusjon baserer seg på folks aktive deltagelse, og står i motstrid til et statskupp gjennomført av en liten gruppe. Gjennom historien har det vært mange revolusjoner. Hver gang har de vært rettet mot en overklasse som forlenget har utspilt sin rolle som fornyer. Hver gang er det sluppet løs store folkelige krefter og en voldsom kreativitet, som har gitt selvtilitt og selvrespekt hos alle som før har vært holdt nede og blitt ydmyket. Samtidig har de fungert som en sterk inspirasjon for undertrykte i andre land. Dette gjelder både den franske revolusjonen i 1789 som avskaffet det gamle standsamfunnet, og den russiske revolusjonen i 1917 som gjorde slutt på det forhatte og undertrykkende tsarveldet. I nyere tid gjelder det revolusjonen i Kina og andre tredje verden land etter 1945, som kastet ut de vestlige kolonimaktene og stilte spørsmål om en ny økonomisk verdensorden.

2.2. Erfaringer

Ideen om å skape et samfunn der flertallet hersker er ikke tankespinn. Stilt overfor oppgaven å skape en sosial og folkestyrt verden har menneskeheten konkrete erfaringer å bygge på, selv om den demokratiske sosialismen til nå bare har vist seg i kimeform. I kapitalismens kjølvann har det funnet sted atskillige revolusjoner og folkelige opprør, som alle har vært inspirert av ulike former for sosialistiske ideer. Revolusjonene i Russland 1917, Kina 1949 og i mange andre land var nødvendige og rettferdige. De førte til progressive reformer og modernisering i mange tilbakeliggende land, og de la et press på maktthaverne også i de vestlige landene av frykt for at revolusjonsbølgen skulle slå inn over dem.

Men RV setter ikke likhets-tegn mellom de regimene de frembrakte og den sosialismen RV slåss for. Alle de samfunnene som har kalt seg sosialistiske, var enten fra begynnelsen eller ble raskt nye undertrykkende klassesamfunn. Den nye overklassen ble dannet gjennom en sammensmeltning av statsbyråkratiet og toppene i det som hadde vært revolusjonære partier. For RV er det avgjørende å studere disse forsøkene for å lære av positive så vel som negative erfaringer. På tross av feil og mangler inneholder de vesentlige lærdommer. De viser oss hvilke fantastiske muligheter som er tilstede når folk kaster av seg eierklassen og undertryk-

kingsapparatet.

Den russiske revolusjonen i 1917 og det sovjetsamfunnet som ble bygd opp etter den har i avgjørende grad prega de sosialistiske bevegelsene i ettertid. Det at de revolusjonære i Russland klarte å ta makta og beholde den, ga dem enorm prestisje internasjonalt. Mange oppfattet det som ble gjort i Sovjet som et forbilde og som "den sosialistiske normen", nesten uansett hva det var. Samtidig brukte det Sovjetiske kommunistpartiet under Stalin denne prestisjen til å bekjempe og knuse all kritikk og opposisjon både innad i Sovjet og i andre land.

Akkurat som begynnelsen av århundret var prega av den russiske revolusjonen, var etterkrigstida prega av den kinesiske. I løpet av 32 år fra 1917 til 1949 hadde befolkningen i verdens mest folkerike stater gjort revolusjoner de selv kalte sosialistiske. Kina ble en inspirator for frigjøringsbevegelser i Asia, Afrika og Latin-Amerika, og flere land ble proklamert som sosialistiske.

Dessverre ble den byråkratiske ettpartistaten fra Sovjet modellen for hvordan disse statene skulle organisere seg. Ting som hadde utvikla seg av nødvendighet eller feilgrep i Sovjet, ble dyder for "sosialistiske" stater. Kina og de andre landene i den 3. verden bar etter hvert mer og mer preg av å være prosjekter for industrialisering og modernisering, uten noen form for folkelig innflytelse. Begrepene "sosialisme" og "kommunisme" ble etter hvert synonymt med politisk diktatur.

Et hovedtrekk har derfor vært at revolusjoner har frigjort store materielle og menneskelige ressurser og skapt grunnlaget for en dynamisk og progressiv utvikling av de samfunnene de har skjedd i. Samtidig har en sett at de gamle opprørerne under gitte forhold har kunnet forvandle seg til en ny undertrykkende klasse.

Revolusjonene førte ut i byråkratisk statskapitalisme og diktatur av flere grunner. De materielle forutsetningene var dårlige, både i Russland, Kina og flere andre land. De var jordbruksamfunn med lite industri, ingen demokratisk tradisjon og lavt utdanningsnivå. De ble møtt med krig og sabotasje fra utenomverden, men samtidig spilte også ideologien til de sosialistiske partiene og lederen inn. Den manglende demokratiske tradisjonen i Russland, som fikk sitt utløp i stalinismen, skapte varige problemer for sosialister og for folkene som levde under disse regimene.

2.3. Lærdommer

For sosialismens fremtid i vårt århundre er det nødvendig å trekke slutninger fra 1900-tallets erfaringer.

SOSIALISTISK STRATEGI

Den viktigste erfaringen er at det er mulig å skape sosialisme. Folk har gjentatte ganger gjort opprør og revolusjon og prøvd å erstatte den vestlige kapitalismen med alternative samfunnsformer. Samtidig har historia lært oss at en revolusjon i seg selv ikke er nok til å skape et sosialistisk samfunn. Materielle så vel som ideologiske forutsetninger må ligge til rette for at et reelt folkestyre skal kunne gjennomføres.

Det er viktig at det i et opprør mot det bestående ikke bare jobbes for å bryte ned, men også for å bygge opp en ny statsform. En revolusjonær maktovertaking betinger en subjektiv kraft som består av eller støttes av folkeflertallet, ei kraft som kan bære frem det samfunnet som skal erstatte kapitalismen. Det må bygges motmaktorganer som er i stand til å bære denne ideen og å sikre folk makta også etter en revolusjonær forandring. Hvis det ikke finnes en slik kraft vil et opprør mot det bestående kunne ende som i Øst-Europa etter 1989, med en ny kapitalisme innført utenfra og med befolkningen satt på sidelinjen. Eller det kan ende i diktatur som i mange land i den 3. verden, hvor en liten kjerne av de tidligere revolusjonære forvalter revolusjonen over hodene på folket.

I den grad en revolusjon lykkes og også utfordrer kapitalismen, har all erfaring fra det forrige århundret vist at den vil bli møtt med vold fra omverdenen. Fra den russiske, via den kinesiske og over i den iranske eller nicaraguanske revolusjonen, finner vi at den kapitalistiske verden og de gamle makthaverne har tydd til vold for å knuse et folkeflertall som har gjort et rettfærdig opprør. Dagens og fremtidens opprørsbevegelser må derfor forberede seg på å forsvare en seier mot vold, selv om dette aldri må bli det viktigste ved en revolusjonær og sosialistisk bevegelse. Bevegelser som har ført krig over lang tid har gang på gang fortsatt å bruke militære metoder mot egen befolkning i fredstid. Og voldsromantikk blant revolusjonære i vesten har til tider vært et viktig hinder for å vinne oppslutning blant folk.

STAT OG DEMOKRATI

De forsøkene på sosialisme vi har opplevd har vært prega av en voldsom oppbygging av statsmakt og statsapparat, med svære fullmakter til inngripen i økono-

mi og privatliv. Et kritisk syn på kapitalistiske stater har blitt erstatta med et alt for positivt blikk på såkalte sosialistiske statsdannelser. Innenfor disse gigantiske apparatene har vi gang på gang sett oppbyggingen av en ny elite og kimen til så vel totalitært diktatur som nytt kelasesamfunn. Staten er et nødvendig onde for å utvikle samfunnet, men sosialister må jobbe for at staten blir minst mulig, og at den i størst mulig grad blir satt under demokratisk kontroll. En klassestat for arbeiderklassen – flertallet – kan bare finnes hvis folk flest har full frihet til å føre politisk kamp på alle samfunnets områder. Dette innebærer også full frihet for ytringer og organisasjoner som den sosialistiske regjeringa måtte oppfatte som "skadelige" eller "kontrarevolusjonære".

Ethvert opprørsparti kan bli forvandlet til et nytt undertrykkende apparat, det gjelder også organisasjoner og bevegelser som har ledet en revolusjon. Derfor må det skapes et flerpartisystem, der folk selv kan avgjøre hvilket parti som best representerer dem og ideene fra revolusjonen.

SOSIALISME OG PLANØKONOMI

Sosialisme er ikke identisk med statlig kontroll og og plan. Planøkonomi i seg selv skaper ikke et godt samfunn for folk. Spørsmålene "Plan for hvem?" og "Plan for hva?" er klasse-spørsmål som avgjøres av kampen om politisk kontroll, både lokalt og på statsnivå. Sosialismens kjerne er den demokratisk styrte økonomien, bygd på arbeiderklassens kollektive makt over produksjonsmidlene. Derfor kan ikke demokrati og økonomi oppfattes som atskilte kategorier under sosialismen.

Samtidig som det er helt vesentlig å kunne kontrollere visse nøkkelementer i økonomien for å kunne definere hovedretningen i samfunnsutviklingen, er det neppe mulig eller ønskelig å detaljstyre små deler av økonomien. Ingen kan lage en plan for alt, og det er nødvendig i størst mulig grad å sikre enkle og rasjonelle styrings- og valgformer når det kommer til distribusjon og produksjon av en del type varer og tjenester.

SOSIALISME SOM DØRÅPNER

Sosialismen er et samfunn i konstant utvikling og ikke noen endestasjon. Det er en samfunnsmodell som gjør mulig en prosess der arbeiderklassen gjør seg selv i stand til å styre, en prosess der skillet mellom styrende og styrte blir opphevet. Sosialismen gjør det mulig å

oppheve alle undertrykkende skiller mellom kvinner og menn, svarte og hvite, heterofile og homofile. For all slik menneskelig frigjøring er den sosialistiske revolusjonen et nødvendig vilkår, men ikke tilstrekkelig i seg selv. En sosialistisk revolusjon gir ikke automatisk full kvinnefrigjøring. Sosialismen gjør full kvinnefrigjøring mulig, men dette må gripes aktivt av kvinnene selv gjennom konkret kamp for konkrete krav. En sosialistisk revolusjon gir heller ikke økologisk bærekraft. Massiv forurensing og skadelige naturinngrep i 1900-tallets byråkrattstater viser at vi ikke er avhengige av kapitalister for å få ødelagt kloden.

Kampen mot undertrykking må fortsette også under sosialismen. Sosialismen er bare et utgangspunkt. Ved å kaste av oss eierklassens undertrykkingsapparat og ta eiendommen i egne hender, gjør vi det mulig å skape et kollektivt samfunn av frie individer som samarbeider til felles beste og av egen vilje. Men det er også mulig at sosialismen faller tilbake til klasseundertrykkinga. Enten i kapitalistisk form eller i nye former bygd på makt-konsentrasjon i statsapparatet, slik det skjedde i Sovjetunionen. Endelig vil det kunne oppstå helt nye og uforutsette motsetninger, som vi ennå ikke kan forutsi følgene av. Derfor er den viktigste lærdommen fra 1900-tallet at bare arbeiderklassens egen, fortsatte kamp for frigjøring og demokrati på alle områder kan sikre at det sosialistiske samfunnet utvikler seg videre mot et klasseløst, kommunistisk fellesskap.

Bare på denne måten kan en sosialistisk revolusjon bli noe mer enn bare en omveltning innen økonomien. Det må også bli en omveltning av de måtene menneskene lever sammen på, og dermed bane vei for en helt ny organisering av hverdagslivet.

2.4. En konkret sosialisme

En sentral forutsetning for at et samfunn skal kunne kalle seg sosialistisk er at det utvikles et reelt folkestyre, hvor folk også har kontroll med økonomien. Det at folk selv skal styre samfunnsutviklinga gjør at et sosialistisk parti ikke kan operere med en ferdig løsning for hvordan det fornuftstyrte fremtids-samfunnet skal se ut. Likevel er det viktig å si noe konkret om samfunnsorganiseringen i fremtiden. Både for å vise mulighetene innen dagens teknologi, og for å vise forskjellen på vår sosialismevisjon og de samfunnene som har kalt seg sosialistiske.

Dine endringsforslag

TEKNOLOGI OG DEMOKRATI

Norge er et land som i dag har alle muligheter for å innføre et sosialistisk styresett. Datateknologien gjør det mulig å kommunisere raskt og effektivt i hele landet, og den gjør det mulig med desentralisert produksjon av varer. Et svært høyt utdanningsnivå skulle gi folk de beste muligheter for å bruke teknologien rasjonelt og fremtidsretta. Folk i Norge er også fullt ut i stand til å styre seg selv, det ser man hver dag i frivillige organisasjoner, i små bedrifter og i politikk og fagforeningsliv. Et demokratisk og sosialistisk Norge vil kunne bygge videre på disse positive erfaringene. Det må også finnes både partier og valg, men samtidig er det ingenting i veien for at enkelte embedsverv eller lederfunksjoner kan gå på rundgang eller deles ut ved loddtrekning. Å bidra til styringa av samfunnet er ikke bare en rett, men bør også være en plikt.

INTERNASJONAL SOSIALISME

Et sosialistisk Norge som en ensom øy i et kapitalistisk verdenssamfunn er ikke mulig. Et sosialistisk samfunn må bygges internasjonalt. Her har det som kalles globaliseringen gitt oss en smakebit, men flest bitre piller. Teknologien som gjør det mulig å flytte arbeidsplasser og rasere lokalsamfunn, kan brukes til å innføre en internasjonal arbeidsdeling som alle har fordel av. Gjennom å kartlegge og utvinne verdens ressurser i fellesskap kan man produsere bærekraftig og fordele produktene over hele verden. En internasjonal sosialisme må basere seg på at alle kulturer og nasjoner får utvikle seg fritt og bidra til et kulturelt mangfold, og ikke som i dag at en dominerende (vestlig) kultur får overkjøre alt annet. Gjennom en slik utvikling vil de positive trekkene ved globaliseringen bli utviklet videre. Folk vil få kunn-

skap om alt fra matvaner til demokratitradisjoner fra hele verden. En slik utvikling vil være umulig under et kapitalistisk verdenssystem, der alt er basert på profittmaksimering for den enkelte kapitaleier.

BÆREKRAFTIG PRODUKSJON

Et viktig element i en global styring med samfunnet må være at økologi og miljø får en helt annen rolle enn i dag. Økologisk planlegging må settes like høyt som økonomisk planlegging, det vil si at vitenskapens kunnskap om best mulig bruk av naturressursene legges i bunn som premiss for all produksjon. Samtidig må det utvikles en lokal form for ressursforvaltning. De som tar ut naturressurser må leve så tett på de økologiske kretsløpene at de av egennytte og kunnskap ikke vil overbeskatte en ressurs. Alle fiskeriresurser må forvaltes av kystbefolkningen lokalt, fabrikktrålere må forbys og industrielt uttak av fornybare naturressurser må begrenses mest mulig. Kommunikasjonsteknologien må brukes til å redusere transportbehovet. I stedet for å flytte råvarer og andre varer verden rundt, kan man flytte oppskrifter på varene. Det vil si patenter, formler, forskningsresultater, fremgangsmåter og tegninger. Utvikling av hydrogenergi kan løse energiproblemene, men samtidig må sosialismen brukes til å sikre folk mer fritid. Fritid som gjør at den halseløse ferie- og helgereisingen kan erstattes av lengre ferieperioder, hvor man har tid til både å reise miljøvennlig og å oppleve større deler av verden. En sosialistisk verdensutvikling må innebære en global omfordeling som gjør det mulig for land og folk i den tredje verden å utvikle seg økonomisk, og å oppnå de fordelene som arbeiderklassen både i vesten og andre steder har kjempet frem.

ET MENNESKELIG ARBEIDSLIV

For å skape et velferdssamfunn for alle og den verdiproduksjonen som trengs, må vi bruke de menneskelige ressursene som finnes best mulig. Det samfunnsmessig nødvendige arbeid må få mye høyere status, og organiseres helt annerledes enn i dag. Under dagens kapitalisme er arbeidslivet organisert for hvite menn ved god helse og mellom 20 og 50 år. Å få barn, bli sliten eller ha dårlig rygg er ting som diskvalifiserer deg i arbeidslivet. Folk blir presset mer og mer, og stadig flere blir uføretrygdet. En del av arbeidsstyrken jobber alt for mye, mens andre er helt utestengt. Samfunnet velger å betale folk for ikke å jobbe fremfor å lage et mer humant arbeidsliv.

I et sosialistisk samfunn vil langt flere kunne delta i arbeidslivet, og arbeidstiden kan gjøres kortere. Allerede med dagens teknologi og ressurser ville det vært mulig med en 4-timers arbeidsdag og variert arbeid. Under sosialismen vil alle som i dag er uføretrygdet, arbeidsledig, hjemmeværende eller førtidspensjonert kunne bidra med den arbeidsinnsatsen de selv ønsker og kan legge inn. På sikt vil mange store arbeidsmiljøproblemer forsvinne, fordi folk i større grad har arbeid tilpasset sin egen helse gjennom hele livet. Marx beskrev kommunismen som et samfunn hvor alle er fiskere og alle er leger. Med dagens utdannings- og teknologinivå er denne formen for arbeidsdeling i stor grad mulig, et samfunn hvor alle tar sin del av det upopulære arbeidet og hvor skillet mellom det populære arbeidet og fritiden etterhvert kan bli visket ut.

KVINNEFRIGJØRING OG ØKONOMISK FRIHET

Sosialismen må sikre rom for et mangfold av samlivsformer, blant annet gjennom mye mer vekt på kollektive løsninger som gir mer frihet til den enkelte. Det skal ikke være slik at husarbeid, barnepass og omsorg for unge og eldre ender opp med å bli henvist til "privatsfæren", noe som i praksis betyr merarbeid for kvinnen. Valgfriheten for kvinner og menn i hvordan de vil innrette livene sine må øke. Det å leve i en kjernefamilie skal ikke være et kulturelt eller økonomisk ideal, men sidestilles med andre samlivsformer. Ingen skal kunne diskrimineres på grunn av sin seksuelle legning. Hvilken samlivsform foreldrene velger, må ikke få negative konsekvenser for barn, barns rettigheter må sikres av kollektivet. De tradisjonelle kjønnsrollene må brytes ned, slik at det blir like naturlig for både kvinner og menn å ta sin del av ansvaret for

oppdragelse og husarbeid. Og lønninger må være slik at alle får en fullstendig økonomisk uavhengighet

EN FRI KULTUR

Sosialismen må være et samfunn hvor alle eier sin egen fritid. Kulturen skal og må være fri, både fra statlig kontroll som i Sovjet, eller kommersialisert press som i vesten. Hvilke CD'er folk vil høre på, hva folk leser og skriver og kler seg må være helt opp til enhver. Med unntak for innskrenkninger i forhold til organisert menneskeforakt, som nazisme og porno, må sosialismen være et frihetlig samfunn. Ytringsfriheten vil utvides idet en bruker laserteknologien og fiberoptikken til å gjøre trykking og spredning av skriftlig materiale nesten gratis. Teknologien gjør oss i dag i stand til å spre kulturuttrykk nesten uten kostnader, mens forlag, plate- og filmindustrien likevel prøver å monopolisere og prise opp slike produkter. Under sosialismen vil det finnes alle former for musikk, men den må konkurrere på like vilkår med alt og alle, uten at noen har Sony i ryggen.

POLITIKK OG DEMOKRATI

Sosialismen er ikke et drømmeland, og munner heller ikke ut i et slikt. Det vil kunne oppstå nye motsetninger og nye former for undertrykking. Det er derfor viktig å skape redskaper som gjør det mulig å løse motsetninger, bekjempe undertrykking og styrte diktatorer i starten. Den politiske kampen vil fortsette, men forutsetningen vil være grunnleggende forandring når det ikke lenger er privat eiendomsrett til kapital. Ytringsfriheten, stemmeretten og organisasjonsfriheten gir mer mening når folk har reell mulighet for innflytelse. Samtidig må folk fortsette å lage interesseorganisasjoner og demonstrasjoner for å påvirke samfunnet i rett retning.

Gjennom å styre samfunnet etter menneskelig og kollektiv fornuft, og gjennom å utnytte de menneskelige ressursene til fulle vil stadig nye varer og tjenester komme inn under det som er offentlig og gratis. Menneskerettserklæringen til FN kan bli en realitet, det vil si at alle får rett til hus, mat, klær og trygghet. I forskjellige deler av verden vil det være forskjellige oppgaver som kommer først for en sosialistisk bevegelse, men i bunn for alt ligger de politiske og de sosiale menneskerettene. Gjennom styring med økonomien kan det være mulig å se disse realisert for alle i verden i løpet av en generasjon. I dag står kapitalismen i veien.

Kapittel 3. Kapitalismen

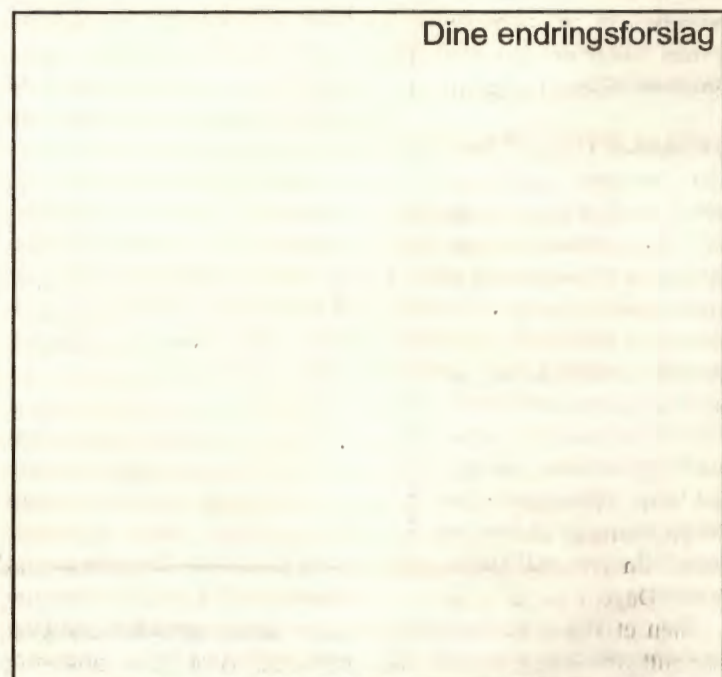
Det er ikke menneskenes vilje eller den teknologiske utviklingen som først og fremst hindrer oss i å realisere et fornuftstyrte samfunn. Kapitalismen som økonomisk system har ikke som mål for produksjonen å fylle folk sine behov. Behovsdekking blir i beste fall en virkning av målet, produksjon for profit. Alle som prøver å gjennomføre reformer eller forbedre hverdagen til folk flest, stanger mot den private eiendomsretten og det frie markedets begrensning av demokrati og frihet.

3.1. Kapitalisme og imperialism

I det kapitalistiske samfunnet av i dag er det profitten som styrer produksjonen. Teknologi, arbeidskraft og naturressurser brukes til å utvikle de varene som det er mulig å tjene mest penger på. Om folk sulter, men ikke har penger, er det ikke lønnsomt å gi dem mat, og maten blir i stedet destruert. Kapitalismen gjør det dermed også umulig for et flertall som vil styre produksjonen av varer over på livsnødvendigheter og annen behovsdekking. Produksjonsmidlene er i privat eie, det er et lite antall mennesker og familier som kontrollerer størsteparten av verdens produksjonsapparat og som tar ut overskuddene fra produksjonen. Dette lille mindretallet har under kapitalismen rett til å eie produktene av det store flertallets arbeid, til å forvalte overskuddene fra salget av produktene av dette arbeidet og til å forvalte utnyttningen av verdens natur- og teknologiresurser.

De siste 100 årene har kapitalismen vært et internasjonalt system, som i større og større grad har basert seg på global arbeidsdeling, internasjonal produksjon og rivalisering mellom stormaktstatene. Konkurransen mellom to eller flere kapitalistiske land gjør at det med mellomrom bryter ut ødeleggende kriger. Etter 1945 har tendensen vært at de dominerende statene har unngått krig direkte med hverandre, men i stedet latt kriger bli utkjempet i tredjeland over markeder og innflytelse. Likevel trenger det ikke å fortsette slik, det kan igjen bryte ut kriger direkte mellom stormaktene.

Senteret for den kapitalistiske utviklingen var opprinnelig Europa, senere fulgt av USA og Japan. Disse tre områdene utgjør i dag hver sine økonomiske maktsentra som til dels samarbeider om å plyndre resten av

Dine endringsforslag

verden, ved å overta kontroll med råvarer og samtidig sikre seg markedsadgang. Sett fra de fattige landene i Afrika, Latin-Amerika og Asia ser de tre ganske like ut. De er sentra for de store multinasjonale selskapene som driver rovdrift på så vel mennesker som natur i sør. De er sentra for den militære makten som har ført krig, drept og undertrykt i kjølvannet av at europeeren "oppdaget" resten av verden. En militærmakt som fortsatt står som et risbak speilet når de multinasjonale selskapene vil ha viljen sin. Denne internasjonale kapitalismen som har eksistert i godt over et århundre kalles imperialism. Imperialismen er langt fra noe tilbakelagt stadie.

3.2. Statens rolle

Utviklingen av stater har skjedd i takt med at stadig flere mennesker har kunnet livnære seg gjennom å administrere et overskudd fra produksjonen, og med å tilrettelegge forholdene for både befolkning og næringsliv. Men staten er ingen nøytral regulator av nasjonale og internasjonale forhold. Tvert imot bruker staten sitt monopol på voldsbruk og skattlegging til å sikre den private eiendomsretten. Også i Norge er lovverket utformet med det frie markedet og den private eiendomsretten i bunn. På samme måte er EU-statsdannelsen grunnlagt på markedsliberalisme og sikring av de store multinasjonale selskapene sine retter.

Land som motsetter seg markedsliberalismen og nekter vesten adgang til markedene sine, blir møtt med internasjonale straffetiltak, hvor de store statene i siste instans bruker militærmakt for å sikre sine interesser. På samme måte brukes lovlige og ulovlige midler innenrikspolitisk for å kontrollere opposi-

sjonen mot kapitalismen. De styrende bryter gjerne med sine egne lover, hvis bare de mener det er nødvendig. Eksempler på dette i Norge er overvåkingen av venstresiden etter krigen, mens USAs krigføring mot Vietnam, Libya, Irak, Cuba og Jugoslavia er internasjonale eksempler på "markedskrig".

Samtidig som statene i dag er uløselig knyttet til det kapitalistiske systemet og til kapitalistene, er de også i større eller mindre grad rammeverk for folk sin velferd og trygghet. Gjennom politisk og sosial kamp har demokratiske og sosiale retter blitt sikret av lovverket særlig i Vest-Europa. Dette gjør at flertallet av befolkningene i etterkrigstiden har identifisert seg med denne typen velferdsstat og oppfattet den som god.

I dag er denne knyttingen mellom folk og stat i ferd med å bli brutt. Den sosialdemokratiske velferdsstaten bygges ned, mens markedet og kapitalen øker sin betydning. I Norge kan statens karakter av å være en overklassestat sees på to områder. For det første opptrer staten som en felleskapitalist som sikrer infrastruktur tilpasset næringslivets behov. Samtidig søker den selv profit i oljevirkosomhet verden rundt. Den har bygd opp sterke bånd til den private kapitalen i Norge, og politikere, næringslivsledere og byråkrater opptrer sammen for å sikre "konkurranseskraft" og internasjonale investeringer. For det andre er velferdsstaten ikke bare et resultat av kamp nedenfra, men også reformert ovenfra. Det ser en blant annet i et stort utbygd kontrollapparat, som tjener til å gjøre folk små og maktesløse i møte med statens skjemaer og kontorer.

3.3. Klasser

Folk i Norge i dag oppfatter sjelden seg selv som en del av en klasse, men Norge er likevel et klassesamfunn. Klasser er grupper av mennesker som står i det samme forhold til produksjonen, men som samtidig skiller seg ut fra andre klasser gjennom sitt forhold til produksjonen av overskudd. I Norge og andre kapitalistiske samfunn er det et fåtall personer som eier og styrer de store bedriftene og selskapene, disse utgjør det som tradisjonelt kalles borgerskapet eller eierklassen. På motsatt side står arbeiderklassen, eller det tradisjonelle proletariatet som lever av å selge sin arbeidskraft og motta lønn. Dagens Norge er på denne måten et klassesamfunn, som er blitt formet gjennom klassekamp og av det skiftende styrkeforholdet mellom klassene over tid. Velferdsordninger som sykelønn etc. har oppstått fordi arbeiderklassen har krevd og slåss for dem.

Skillet mellom borgerskapet og lønnsarbeiderklassen handler samtidig om mer enn bare eiendomsretten til produksjonsmidlene. Det er også avgjørende om man er overordnet eller underordnet på arbeidsplassen og hva slags inntekt man har. Derfor tilhører også direktører og toppsjiktet i staten borgerskapet. Arbeiderklassen utgjør til gjengjeld flertallet i befolkningen og består av dem i produksjon og tjenesteyting som ikke eier produksjonsmidler, og som er i underordnede stillinger. De siste ti årene har arbeiderklassen i Norge vokst, først og fremst som følge av at ca. fi million kvinner er kommet ut i lønnsarbeid. En annen betydelig del består av arbeidsledige, folk som er på trygd m.fl. Innvandrere, særlig ifra den 3. verden, utgjør også en voksende andel av arbeiderklassen i Norge.

En stor gruppe av folk i Norge går ikke umiddelbart inn i kategorien arbeiderklasse eller borgerskap. Denne middelklassen eller småborgerskapet bestod før av selvstendig næringsdrivende i familiebedrifter, bønder og fiskere. I dag er det grupper av akademikere, ingeniører, konsulenter og "kommunikasjonsarbeidere" som utgjør flertallet i middelklassen. Disse har hatt en tendens til å identifisere seg med borgerskapet politisk og økonomisk, ettersom de på ulik vis har vært knyttet til å forvalte eller forsvare det bestående. I dag blir stadig større grupper av disse lagene proletarisert. Lærere, lavere ingeniører og mange innen den voksende IKT-bransjen har lønns- og arbeidsforhold som gjør dem til en naturlig del av arbeiderklassen.

De gruppene som tilsammen

utgjør den norske arbeiderklassen oppfatter seg i liten grad som en klasse. Arbeidslivet og arbeiderklassen er langt mer sammensatt en før, og det er en viktig oppgave fremover å utvikle klassesamhörighet for å skape grunnlag for kollektiv handling og solidaritet.

Internasjonalt kommer klasseskillene mye tydeligere frem. Flere og flere industrier flyttes dit hvor det er stort tilslag av arbeidskraft fra den fattige landsbygden, og der arbeiderklassen er uorganisert. Arbeidsforholdene er som regel harde: lønningene er svært lave, arbeidsdagene lange, ansettelsesforholdene usikre osv. I mange fattige land skjer det en dramatisk urbanisering av befolkningen, og allerede nå bor over halvparten av verdens befolkning enten i eller omkring byer. Dette har konsekvenser for hvilke krefter som kan bidra til en forandring. Tidligere var det ofte de store folkemassene på landsbygden som var de avgjørende i kampen for et nytt samfunn. Fremover vil etter hvert fattige i og omkring storbyer bli en helt sentral kraft.

Internasjonal arbeidersolidaritet og allianser mellom progressive bevegelser i vest og folkene i den tredje verden er helt sentralt i en moderne kamp mot kapitalismen. Den materielle undertrykkinga og nøden er sterkest i den 3. verden, og opprøret her kan bli en helt avgjørende faktor også for å styrte kapitalismen i vest. Å stille norskeide multinasjonale selskaper til ansvar for den hensynsløshet som de viser overfor folk og natur i den tredje verden er en viktig del av klassekampen i Norge.

3.4. Hegemoni

I alle samfunn skapes og gjen-skapes det ideologier eller forestillinger, som bidrar til å rettferdiggjøre og reproducere den rådende orden. I vestlige kapitalistiske samfunn eksisterer det ikke

en bestemt altomfattende ideologi eller religion som alle lærer opp i. I stedet eksisterer det et sammensatt og mer uhandgripleg hegemoni, det vil si herskende tanker som bidrar til å legitimere samfunnsforholdene. Hegemoniet sikres ikke av militær eller politisk tvang. Tvert imot er de undertrykte selv med å på å opprettholde ideen om at undertrykkelsen er naturlig. Gjennom den autoriteten som ligger i tradisjon, posisjon og kultur, produseres det normer som binder oss opp til det eksisterende samfunnet og de maktforholdene som ligger der.

Et eksempel er hvordan den nyliberalistiske økonomiske logikken omfatter stadig flere samfunnsområder. Det settes ingen spørsmålstegn ved den bedriftsøkonomiske lønnsomhetsideologien: arbeidsplasser og sektorer som ikke er "konkurransedyktige" nok må "konkurransesettes". Det er ikke bare på arbeidsmarkedet kommersialiseringen er med på å gjøre alt om til varer, forbrukerkulturens budskap er at vi alle er konsumenter. Massemedia og reklameindustriens prosjekt er å skape behov og gjøre forbruk til en viktig identitetskapende faktor: folk kan skape seg en identitet ved å passivt konsumere en spesiell type klær, drikke Coca-Cola etc. Ifølge markedsliberalismens politiske program er hver person sin egen lykkesmed. Ønsker man et lykkelig liv kan man bruke penger på å bli vakrere, slankere, rikere osv. Dette er med på å ta fra folk troen på sine egne evner, evnene til å bidra til samfunnsutviklingen, evnene til å forandre samfunnet. Et annet eksempel er ideen om at samfunnet er uforanderlig. Kapitalismen presenteres som et naturlig sluttprodukt av historien, og nyttetenkning og profittmaksimering som det sentrale kjennetegnet ved mennesket.

Det rådende hegemoniet bidrar til å holde flertallet av undertrykte vekk fra å kreve en

Dine endringsforslag

omstyrting av maktforholdene. Hegemoniet bidrar ikke bare til å tildekke de grunnleggende økonomiske og historiske forholdene, det bidrar også med en særegen undertrykking. Rollen som vareprodusent og kulturkonsument som markedet tildekker oss i dag, er i bunn og grunn et forenklet og ensrettende menneskesyn. De kreative sidene og mangfoldet i menneskelige uttrykk blir erstattet av et stereotypert ideal som blir et fengsel for folk sin identitet. På denne måten blir også mennesket selv gjort til en vare i et marked. Dette er en fremmedgjøring, eller en tingliggjøring som står bak mange av de store psykiske og sosiale lidelsene som er utbredt i alle moderne kapitalistiske samfunn.

3.5. Kvinner

Kapitalismen både gjenskaper og opprettholder de lange tradisjonene med kvinneundertrykking, som er knyttet til alle klassesamfunn. Fellestrekket er diskrimineringen av kvinner på grunnlag av kjønn, det vil si spesielle former for undertrykking som kommer i tillegg til andre former for undertrykking. Gjennom særegen kvinnekamp eller gjennom klassekamp sammen med mannlige arbeidere har det vist seg mulig for kvinner å oppnå visse delseire under kapitalismen. Disse er likevel konstant utsatt for trusler om tilbakeslag. Kvinneundertrykking er derfor på ingen måte nedkjempet, men tvert imot minst like viktig for kapitalismen som i det forrige århundret.

I et moderne kapitalistisk samfunn som Norge blir det anslagsvis utført like mye eller mer arbeid i hjemmet som i det offisielle arbeidslivet. I praksis er det ofte kvinner som utfører dette arbeidet, i form av ulike omsorgsoppgaver. Det er ubetalt arbeid som forventes å bli gjort som følge av kjærlighet, men som samtidig er svært krevende.

Hjemmeværende husmødre med ansvar for barn, eldre og mannlige familiemedlemmer sparer hvert år staten for store utgifter til barnehageplasser og eldreomsorg. Dermed er det en særegen form for utbytting, basert på andre relasjoner enn utbytting basert på lønnsarbeid.

Oppfatningen av kvinner som et mindreverdige kjønn er en viktig del av det rådende tankegodset, og dermed en del av mange menneskers selvbylde. Helt fra den tidlige barndommen og gjennom skoletiden blir jenter og gutter møtt av fordømmer og forventninger. Skillet mellom kjønnene varierer, men er hele tiden til stede. Tendensen er at jenter og kvinner blir lært opp til å undertrykke sine personlige ønsker og behov, og at mannens eller familiens interesser har forrang. Kvinner med omsorgsansvar ser det f.eks. ofte som eneste mulighet å jobbe deltid, eller å godta arbeidstider som bryter med normalarbeidsdagen.

Kvinnenes inntog i arbeidslivet har både betydd et møte med nye former for undertrykking, men også med helt nye kampmidler. Kvinner utgjør i dag flertallet av LO-organiserte arbeidere, men etter flere tiår med likestillingslov diskrimineres kvinner likevel fortsatt på arbeidsmarkedet. Det er lønnsforskjeller mellom kvinner og menn i samme yrker, i tillegg til at tradisjonelt kvinneverke yrker lønnes dårligere. Kvinner i arbeid i Norge blir utbyttet hardere enn menn. Menn kontrollerer langt mer av ressursene enn det kvinner gjør, og har opparbeidet seg langt større grad av frihet enn det kvinner er til del. Denne systematiske ulikheten opprettholdes gjennom en bevisst eller ubevisst oppfatning av at kvinner er et mindreverdige kjønn.

Kvinner blir også undertrykt som kjønn gjennom at kvinners kropp og seksualitet blir gjort til en vare. Prostitusjon og pornografi er en viktig del opprettholdelsen av kvinners mindreverdige posisjon i samfunnet. I tillegg kommer mote- og reklameindustriens propaganda med uoppnåelige kroppsidealer som er med på å ødelegge selvbylde til mange unge jenter, og som skaper et sjukelig slankepress som ofte fører til spiseforstyrrelser og i ekstreme tilfeller til og med dødsfall.

Ved siden av det voksende psykiske presset er det fremdeles slik at en del menn utsetter kvinner for grov fysisk vold, inkludert kjønnslemlesting og voldtekt. På verdensplan er dette til og med den viktigste hindringen for kvinners utvikling. Det farligste stedet for kvinner å oppholde seg er i hjemmet.

3.6. Globalisering

Ved inngangen til det 21. århundret er utviklingen preget av fenomenet som kalles globalisering. Globaliseringen presenteres som en likeverdig internasjonalisering av alle samfunn. I realiteten er den en videreføring av det siste hundreårs imperialismen, som fremstår som en ensretting av kultur, økonomi og sosiale forhold i hele verden. Økonomien ensrettes og det etableres et utbyttingsforhold hvor de multinasjonale selskapene sikrer seg markedsadgang over hele kloden. De produserer varene sine der arbeidskraft er billigst, og de bruker reklamen og kulturen til å gjøre hele verdens befolkning til konsumenter av de samme varene.

Den såkalte globaliseringsprosessen inneholder likevel helt særegne fenomener, ikke minst den eksplosive utviklingen innen data- og informasjonsteknologi. Digitaliseringen av produksjonen har gjort stadig mer arbeid uavhengig av geografisk lokalisering. I tillegg har sammenbruddet av den sovjetdominerte Østblokken betydd en åpning av enorme nye markeder for vesten. Selv om det finnes positive ting ved globaliseringen, blant annet teknologiutviklingen, er internasjonaliseringen i den formen vi nå ser i hovedsak negativ. I prosessen hvor den 3. verden og Øst-Europas befolkning skal bli til Levis-, Cola- og Microsoft-konsumenter, blir lokal kultur ødelagt og sett ned på. Verden blir fattigere på menneskelige uttrykk for å sikre omsetningen av noen få dominerende merkevareer fra vesten. Og i konkurransen om å sikre seg arbeidsplasser og investeringer blir velferdsrettigheter opparbeidet over lang tid bygd ned, enten det gjelder lønns- og arbeidsforhold eller offentlige skole- og helse-systemer. Globaliseringen skjer ikke på like nivå, men på kapitalistenes premisser og med Verdensbanken, Pengefondet, Verdens Handelsorganisasjon (WTO) og EU som redskaper.

Den formen for globalisering vi ser i dag, har lite med fritt marked å gjøre. En stadig større del av handelen blir styrt og direkte kontrollert gjennom de multinasjonale selskapene. Gjennom avanserte former for utbytting sikres selskapenes kontroll, slik at de kan suge merverdi ut av fattige land og sikre seg enorme verdier. Vestlige stater støtter dette og er villige til å gå til krig for å sikre at systemet opprettholdes. Samtidig bidrar denne utbyttingen av fattige land til å dempe motsetninger i vestlige land og sikre at valgte regjeringer ikke kastes.

I Norge har denne prosessen, sammen med overskuddene fra oljen, gjort at vi har fått våre egne multinasjonale selskaper. Samtidig som krefter i EU ønsker Norge som medlem for å få kontroll med norske naturressurser, har norske selskaper kjøpt seg opp i hele verden. Oljekapitalen blir brukt av staten og de private til å drive investering og utbytting i et imperialistisk system. "Norske" selskaper sparker arbeidere i Polen, brenner skog i Amazonas og pumper olje i diktaturene i Nigeria, Indonesia og Kina. Globaliseringsprosessen gjør folk i Norge til offer for nedskjæringer og privatisering, samtidig som norske kapitalister kan drive rovdrift på natur og arbeid i hele verden. Samtidig opplever flere og flere i Norge at vi drar fordeler av dagens verdenssystem, der vi tidligere hadde en helt marginal rolle som utbytter på den internasjonale scenen.

Historien viser at det i perifer regioner som utnyttes hardt finnes kimer til opposisjon og endringer som har vunnet gjennom. Arbeidet med å etablere og videreutvikle allianser med politiske bevegelser i slike områder er sentralt for å bygge opp globale motkrefter.

3.7. Miljø

Utviklingen av en global varehandel har medført drastiske økninger i miljødelegger verden rundt. Transporten av mennesker og produkter på kryss og tvers av jordkloden øker energibruken, og konsumentkulturen øker forbruket av "unødvendige" varer. Friere flyt av bakterier og mikroorganismer kan få uoverskuelige konsekvenser. De multinasjonale selskapene bruker den globale konkurransen til å produsere der hvor miljøkravene er lavest. Samtidig står vi overfor klimaendringer som kan rive livsgrunnlaget bort for svært mange på jorden. Klimaendringer som henger direkte sammen med det enorme utvinnings- og forbrukstempot som vi har hatt på ressurser det siste hundreåret.

Den globale kapitalismen er en del av årsakene til, og ikke løsningen på miljøproblemer. Så lenge profitt står over hensynet til bærekraft og ressursuttak, og så lenge den frie konkurransen står over politisk styring av økonomien, vil vi i beste fall klare å lappe på de problemene som hele tiden blir skapt.

Samtidig vil ikke fjerning av kapitalismen i seg selv løse miljøproblemer. Sovjet og Kina har stått for noen av verdens største miljøkatastrofer samtidig som de har kalt seg sosialistiske. Det trengs en grunnleggende

forståelse for økologisk likevekt og naturens tålegrense for å løse miljøproblemer. Økologi, det vil si en reell bærekraftig utvikling må stå over økonomi i samfunnsplanleggingen, det kan aldri være holdbart å overbeskatte en ressurs som fisk, tre eller olje fordi det på kort sikt lønner seg bedriftsøkonomisk. Dette kan bety at det må defineres et tak for hvor stor grad av materiell velstand det kan tillates at enkeltmennesket tar ut, og at en del må redusere sitt forbruk av varer.

Den teknologiske utviklingen går i dag ofte på bekostning av naturen. Genteknologi, industrielt landbruk og kjemikalier i hverdagen bidrar til å øke miljøforurensingen og legger grunnlaget for store katastrofale miljøendringer. Samtidig er det ikke teknologien i seg selv som er farlig, men den uvettede bruken av den. Dagens teknologi kan gjøre det mulig å produsere energi og forbruksvarer på et høyt nivå for hele verden, uten store miljøskadelige konsekvenser. Men det betinger at vi får en demokratisk styrt økonomi med høy grad av miljøinvestering.

I Norge i dag er søppelreduksjon, CO₂-utslipp, energiproduksjon og by- og bygdeplanlegging de største miljøutfordringene.

3.8. Norge og sosialdemokratiet

Det norske samfunnet har i det store og det hele vært en del av kapitalismens utvikling de siste 100 årene, men med noen særpreg.

Sammenliknet med andre europeiske stater har Norge en relativt kort historie som en selvstendig stat, og historisk har det vært et sammenfall mellom den sosiale og demokratiske bevegelsen og kampen mot den danske og svenske unionen. Dette har gjort at den nasjonale mobiliseringen i Norge i flere perioder har hatt en progressiv karakter. I kampen mot EU-medlemskap har det vært mulig å mobilisere folk i Norge for folkestyre og mot kapitalmakt. Samtidig har den offisielle norske kulturen blitt brukt til å drive massiv undertrykking av den samiske minoriteten. Underkjenning av økonomiske retter, fornorsking og kulturtjuveri har sammen med rasering av naturgrunnlaget undergravd den samiske befolkningens liv. Tradisjonelt er også taterne, romanifolket og kvæne blitt undertrykt, i dag opplever også mennesker med bakgrunn fra den 3. verden og mørk hudfarge den norske rasismen på kroppen.

Norge er dessuten preget av et sterkt sosialdemokrati som vant hegemoni i arbeiderbevegelsen først på 1930-tallet, og så igjen etter krigen. Sosialdemokratiet vant oppslutning som en positiv visjon om et folkestyrt samfunn basert på omfattende velferdsreformer. Grunnlaget var en allianse mellom bonde- og arbeiderklassen, men innen rammer som kunne godtas av borgerskapet. Under sosialdemokratiet kjempet arbeiderklassen gjennom store velferdsreformer, noe som styrket folk sin lojalitet til systemet. Sosialdemokratiet og dets ledere hadde sitt utspring blant ar-

Dine endringsforslag

Kapittel 4. Kreftene for forandring

Det sosialistiske prosjektet må ta utgangspunkt i den virkeligheten som finnes i dag. Derfor må teorien konfronteres med virkeligheten, for å analysere hva for krefter som kan bære frem den omveltningen som er nødvendig.

4.1. Teorien må justeres etter virkeligheten

Hos Karl Marx var det en grunn tanke at arbeiderklassens frigjøring måtte være arbeiderklassens eget verk. Gjennom å frigjøre seg selv kunne arbeiderklassen dra med seg hele resten av samfunnet, og dermed innføre sosialismen gjennom en revolusjon. Dette var basert på grunntanken at samfunnet mer og mer ville dele seg i to hovedklasser, borgerskapet og arbeiderklassen. Fremmarsjen til kapitalismen ville dra med seg bønder og andre før-kapitalistiske klasser, og gjøre dem til arbeidere i den moderne produksjonen. I følge denne analysen har bondene først og fremst individuelle interesser knyttet til å få eiendomsrett til mest mulig jord og å få mest mulig igjen for produktene sine. Arbeiderne har derimot en kollektiv interesse knyttet til utviklingen av et velorganisert storsamfunn, noe som er helt avgjørende for den moderne og mer komplekse produksjonen. Følgelig er det bare arbeiderklassen som kan være bærer av en sosialistisk samfunnsvisjon, i kraft av sin materielle situasjon. Den sosialistiske bevisstheten er knyttet til arbeidernes stilling i produksjonen, og til kampen mot borgerskapet om hva profitten skal brukes til. Andre klasser er dømt til å bli overkjørt, og til å vakle mellom hovedklassene. Deres håp er knyttet til å følge den klassen som er på offensiven og som ser ut til å kunne innfri deres krav.

I dag ser vi at den marxistiske analysen i hovedsak er blitt bekræftet. Klassen av lønnsarbeidere er blitt den dominerende klassen på internasjonalt plan, mens andre klasser er blitt mer marginale. Slik sett er grunnlaget for sosialismen blitt mye større enn tidligere. Men i takt med at arbeiderklassen har vokst, er den også blitt mye mer sammensatt og rommer flere ulike erfaringer. Samtidig står marxismen i dag mye svakere i Vest-Europa enn på noe tidspunkt etter Marx' død. For å reise en kraft som kan drive samfunnet mot sosialisme, må marxismen både anvendes og utvikles ut fra forholdene i dagens

samfunn, og gamle læresetninger må utsettes for kritisk søkelys.

4.2. Nye vilkår for klassekampen

Arbeiderklassen i Norge har de siste tiårene endret både utseende, sammensetning og kjønn og er blitt stilt over for en mye mer internasjonal hverdag. Stadig mer fri flyt av varer, kapital, tjenester og arbeidskraft har bidratt til en mye mer ustabil situasjon både for selskapene og de ansatte. Ny teknologi har endret produksjonsprosessene og nye sektorer vokser frem på bekostning av de gamle. Industrien legges ned eller flytter ut, mens service, handel, informasjonsteknologi og kommunikasjon sysselsetter stadig flere. Mange av de store arbeidsplassene som dannet grunnlag for de første arbeiderkollektivene og en handlekraftig arbeiderorganisering er nå enten omstrukturert, blitt borte eller redusert kraftig i antall. Tradisjonelt norske bedrifter er blitt kjøpt opp av utenlandske eiere, mens norsk kapital investerer i andre land. Oppsplitting og konsentrasjon går hånd i hånd, gjennom at større bedrifter blir stykket opp i mindre enheter og selskaper, på samme tid som eiermakta samles hos noen få større aktører som er i stand til å operere på internasjonalt plan. Offentlige selskaper blir privatisert og dermed løst fra alle tidligere forpliktelser i forhold til nasjonaløkonomien eller lokalsamfunnet, til fordel for drift basert alene på profittmaksimering. Småbedrifter blir enten utkonkurrert eller kjøpt opp av de store.

Disse omfattende endringene har ført til en rekke nye utfordringer. De nye gruppene som i dag preger arbeiderklassen har på flere måter en annen og langt løsere tilknytning til arbeidsmarkedet enn det den tradisjonelle industriarbeiderklassen har hatt. Fremveksten av disse gruppene skjer på områder og sektorer der bruk av vikariat og deltidskontrakter langt på vei er den dominerende ansettelsesformen. Dette vanskeliggjør arbeidet med å organisere folk. I tillegg er det mye vanskeligere å forholde seg til eiere som opererer på internasjonalt plan, ettersom arbeidsstokken er spredt over flere land.

Likevel eksisterer fremdeles mange av de velfungerende og etablerte arbeiderkollektivene, og nye kollektiver kan vokse frem der de gamle er gått i oppløsning. Den tette sammenvevinga innen verdensøkonomien gjør dessuten at aksjoner i et en-

kelt land kan ha mye større følgervirkninger enn tidligere. Det er skapt helt nye muligheter for allianser på tvers over grensene.

4.3. Det subjektive elementet

For at arbeiderklassen skal være en kraft som kan forandre verden, holder det ikke at et marxistisk parti tegner opp den objektive eksistensen av en klasse på tegnebrettet. Arbeiderklassen må oppfatte seg selv som en klasse, en klasse for seg, for å forandre. Vi er i dag i en situasjon hvor klassebegrepene assosieres med en primitiv industrikapitalisme som Vest-Europa på mange måter har forlatt. Industriarbeiderklassen har like stor økonomisk betydning som før, men har mistet mye av sin sosiale betydning.

Det er i denne situasjonen at det subjektive elementet må bygges opp på nytt. Det vil si klassen som oppfatter seg som en klasse, og som har evne og vilje til kollektiv handling. Det er bare gjennom felles praksis og gjennom politisk og ideologisk kamp at de forskjellige delene av arbeiderklassen vil nå dit der de oppfatter seg som en helhet.

I en situasjon med økende individualisering er det en opplagt fare for at arbeidernes identifikasjon med egen bedrift blir større enn fellesskapsfølelsen med andre arbeidere. Profesjonsinteresser blir sterkere enn klasseinteresser. Å utvikle og bygge opp om initiativer som samler ulike krefter blir dermed viktigere enn noen gang før. Det må drives frem allianser mellom fagbevegelsen og andre progressive miljøer med utgangspunkt i en felles kamp for forsvar av og videreutvikling av opparbeidede rettigheter og velferdsgoder. Solidaritet mellom forskjellige grupper i arbeiderklassen må bygge på mangfoldet og en aksept av at ulike miljøer har ulike erfaringer og derfor kan komme til å velge ulike strategier i en likevel felles kamp.

I Norge er det fagbevegelsen som er arbeiderklassens viktigste og mest samlande masseorganisasjon. Men den rådende tradisjonen domineres her av faglige tillitsvalgte og fagbyråkrater som opptrer som tariffpoliti og forvaltere av lov- og avtaleverk. Den preges av tillitsvalgte som handler på vegne av sine medlemmer, og ofte på tvers av medlemmenes interesser og behov, og som har både personlig og politisk interesse av å holde deltakelsen og aktivitetsnivået i grunnorganisasjonen lavest mulig. En slik kultur kan bare bli

utfordret av ulike faglige miljøer der medlemmene selv i større grad er den aktive, handlende kraften. Et utbygd nettverk av aktive og demokratiske klubber på grunnplanet i fagbevegelsen vil nødvendigvis være med på å tvinge frem et brudd med denne tradisjonen.

I den globale økonomien vi har i dag må en sosialistisk bevegelse ha som et av hovedgrunnlagene en solidaritet og allianse med fattige og undertrykte i fattige land. Dette er viktig i seg selv, men vil få ekstra betydning om det igjen kommer endringer som starter i periferien og ikke sentrale vestlige land

4.4. Sosialistisk bevissthet

Det avgjørende vilkåret for at folk skal bryte med kapitalismen og starte byggingen av et nytt samfunn, er at folk har tro på egne krefter og muligheten til selv å styre samfunnet. En slik bevissthet blir først og fremst utviklet gjennom praktiske og kollektive erfaringer. Gjennom å vinne små eller store seire er det mulig å vinne mer selvtillit, akkurat som det motsatte er tilfellet. Det er slike kamper som gjør at folk kan bli mer bevisst om maktforholdene og behov for alternativer.

Men det er ikke gitt at det er sosialismen som vil vinne frem som alternativ. Misnøyen med det bestående har alltid ikledd seg mange ulike former, både politiske og religiøse. Derfor er det viktig å arbeide bevisst for å spre sosialistiske ideer og å gjenreise visjonen om sosialisme. Uten en sosialistisk, kollektiv visjon om et bedre samfunn, kan dagens individualiseringsideologi føre til en utvikling i retning av autoritære reaksjonære strømninger som vi allerede ser også i Norge. FrP's styrke i Norge er en konsekvens av denne utviklingen, og det er viktig å bidra til å snu den.

4.5. En flerstemmig revolusjon

Ved siden av utbytting basert på lønnsarbeid, er det ubetalt arbeid i hjemmet som er den viktigste kilden til fortsatt høye profitttrater. Tradisjonelt er det kvinner som tar seg av disse oppgavene, i form av omsorgsoppgaver og reproduksjon. Derfor er det også kvinner som må være den viktigste drivkraften for å få opphevet dette utbyttingsforholdet.

I tillegg til utbytting av menneskelig arbeidskraft er kapitalismen også basert på andre for-

mer for undertrykking. Rasisme og fremmedfrykt, utseende- og livsstilstyranier samt undertrykking av seksuelle mindretall bidrar alle på sin måte til å splitte folk, og dermed til å opprettholde kapitalismen. Rovdriften på naturen og den enorme forskjellen på det rike "nord" og det fattige "sør" er en del av kapitalismen, men er større problemstillinger enn bare eksistensen av lønnsarbeid.

Den kulturelle ensrettingen som følger i kjølvannet av imperialismen fører konstant til motreaksjoner hos de menneskene som føler de mister sin identitet og sin egenart. Kampen mot nasjonal og kulturell undertrykking kan derfor ofte være en viktig drivkraft mot imperialismen, særlig når den blir koplet sammen med kampen for politisk styring på andre områder. RV forsvarer alle nasjoners sjølråderett under både imperialismen og sosialismen. Det betyr ikke at RV vil anbefale enhver nasjonal bevegelse å danne sin egen stat. RV støtter stater som forsvarer seg mot å bli underlagt mektigere stater, nasjonenes rett til å danne stater og nasjonenes rett til likeverd.

Gjennom alle de ulike undertrykkings- og utbyttingsforhold som har interesse av å styrte systemet. Det finnes mange slike "lommer" av innestengt opprør, misnøye eller frihetstrang. Det er alt sammen krefter som må være helt avgjørende deler av den revolusjonære bevegelsen. Men fokuseringen på slike motkrefter kan aldri bli en erstatning for å ta opp den sentrale motsigelsen i kapitalismen, mellom arbeid og kapital. Utfordringen for den revolusjonære bevegelsen er derfor å unngå at disse kreftene blir satt opp mot hverandre, og samtidig kjempe for mest mulig samling rundt mest mulig vidtgående mål – mot kapitalismen og for sosialismen.

4.6. Kampen om hegemoniet

De herskende tankene, det ideologiske hegemoniet under kapitalismen er en viktig faktor som forhindrer folk fra å se sine felles interesser. Fra vi er små blir vi innpodet en tenkning og en ideverden som bidrar til at vi aksepterer våre tildelte roller i samfunnet, enten det er som "kvinne", "far", "arbeider", "elev" eller "forbruker". Utdanningssystemet og massemedia er de viktigste redskapene som sikrer at vi ser kapitalismen som naturlig og makthavernes ideologi som riktig. I tillegg kommer et utall av organisasjoner, sammenslutninger og blader som er gjennomsyret av de samme ideene.

Et begrep for alt dette er "det sivile samfunnet", som er et viktig kjennetegn ved de fleste utviklede kapitalistiske samfunn. Det har gjort statene mer stabile, og bedre i stand til å overleve en krisesituasjon. Tidligere kunne det synes tilstrekkelig for revolusjonære å forberede seg på et frontalangrep på staten. I dag er dette langt fra nok – om det noen gang har vært det. For revolusjonære i Norge betyr det en situasjon mer preget av en langvarig "stillingskrig", der arbeiderklassen og den sosialistiske bevegelsen tålmodig må oppbygge sin styrke posisjon for posisjon. Kampen om hegemoniet er blitt mye mer avgjørende, det vil si kampen for en annen verdensanskuelse enn den dominerende.

Det betyr ikke at en overgang til sosialismen er blitt mulig uten en økonomisk og politisk kamp som kulminerer i en revolusjon. Det betyr heller ikke at makthaverne ikke lenger vil forsvare seg med rå og direkte undertrykking når de mener det er nødvendig, eller at det er tilstrekkelig å vinne kampen om det sivile samfunnet. Men det betyr at det er blitt ennå mer avgjørende for sosialister å vinne aktiv oppslutning om sine analyser, det vil si at kampen om ideene har blitt relativt mer viktig. Og i en hver situasjon er det utslagsgivende elementet en permanent organisert styrke, en styrke som er bygget opp over lang tid og som er klar til å gå til handling når situasjonen er gunstig. Derfor er den viktigste oppgaven å systematisk og tålmodig konsentrere seg om å danne og utvikle denne styrken og å gjøre den stadig mer homogen, kompakt og selvbevisst.

4.6 Revolusjonær organisering

Måten folk utvikler bevissthet på må være avgjørende for hvordan de revolusjonære organiserer seg. Motsetninger innad i arbeiderklassen vil også forplante seg til de sosialistiske organisasjonene,

som derfor må være i stand til å romme uenigheter. Disse må fortrinnsvis løses gjennom andre metoder enn splittelser, eksklusjoner eller forbud mot "avvikende" politiske linjer. Det krever et godt utbygd demokrati, der tverrkontakt og fraksjonering ikke bare er tillatt i bestemte situasjoner, men er en naturlig del av organisasjonenes indre liv.

Mens fagbevegelsen organiserer folk ut fra deres tilknytning til arbeidsmarkedet, er de politiske partiene organisert ut fra medlemmenes tilslutning til en bestemt politisk plattform. For revolusjonære sosialister er det derfor naturlig å organisere seg i et parti. Dermed kan partiet bli et samlingspunkt, der personer og grupper med ulikt erfaringsgrunnlag kan meisle ut en felles praksis og teori som kan lede fremover mot sosialismen. Revolusjonære sosialister skal ikke være atskilte fra eller hevet over folk flest, og må alltid holde ved like en sunn skepsis mot autoriteter – også i egne rekker. Like fullt er det viktig med ledelse, i den forstand at det krever en målbevisst innsats å dyrke frem en sterk kollektiv partikultur som "gjør folk store" og utløser skaperkraft. Det revolusjonære partiet må arbeide for at personer kan utvikle tiltro til egne erfaringer og egen kunnskap. Det må prioritere at det særlig er arbeideres og kvinners erfaringer som preger partiet. Det betyr at metoder for å avsløre og nedkjempe hersketeknikker og måter å ta vare på hverandre på må være en helt sentral del av partilivet.

4.7 Rød Valgallianse [NB uforandret ift. 1999-programmet!]

Rød Valgallianse er en organisasjon som har utviklet seg fra en valgallianse til et parti med en allsidig praksis. RV er et revolusjonært parti som anvender marxistisk teori og metode i analyse av dagens virkelighet. Samtidig forsøker vi å integrere sosialistisk feminisme og økologisk tenkning i strategien vår.

RV ser det som sin oppgave å støtte og slåss for interessene til arbeidsfolk, til kvinne-, miljø- og den antirasistiske bevegelsen og støtte kampen for frigjøring for undertrykte folk og nasjoner. Vi vil være der folk er og være med på å drive frem folkelige organisasjoner og aksjoner.

DAGSKAMP OG SOSIALISME

RV forsøker å knytte sammen dagskampen og kampen for det sosialistiske samfunnet. Kampene folk fører her og nå er avgjørende for livsbetingelsene.

Gjennom disse kampene kan også folk bli bevisst maktforholda og de drivkreftene som styrer samfunnet, og se behovet for alternativer. Foruten å delta i de mange store og små kampene, må RV bidra til teoretisk klargjøring og propagandere for det sosialistiske alternativet.

PARLAMENTARISK OG UTENOMPARLAMENTARISK KAMP

I kommunestyre, fylkesting og Stortinget støtter og arbeider RV for å fremme folkelige krav og aksjoner. RVs representanter i folkevalgte organer arbeider sammen med, utveksler kunnskap og informasjon med fagforeninger, velforeninger og andre folkelige organisasjoner. RV bruker plassen i de folkevalgte organene til å støtte opp om den utenomparlamentariske kampen. RVs representanter arbeider både for å forsøke å få til forbedringer eller å hindre forverringer, og for å avsløre at disse organene er redskap for borgerskapet. Vi vil også forsøke å bidra til avsløringer av korrupsjon, maktmisbruk og forvaltningsfeil.

RV setter lojaliteten til folk flest over de "spillereglene" som tjener de få. Samtidig går RV mot ytterligere svekkelse av de folkevalgte organenes representativitet og makt.

PARTIMODELL

Alle som støtter RVs prinsippprogram og følger vedtektene kan være medlem av partiet. RV vil være et samlende parti for revolusjonære i Norge. RV legger spesielt vekt på få mange arbeidere og kvinner med i partiet, og på å utvikle et demokratisk partiliv og en partikultur som "gjør folk store", utvikler initiativ, samarbeid og respekt for ulike meninger. RV ønsker at partimedlemmer skal delta aktivt i partiets arbeid ut i fra sine interesser, ønsker og muligheter, men det er mulig å støtte partiet gjennom å være passivt medlem. Det er mulig å organisere egne tendenser og grupper i partiet så lenge de ikke stiller konkurrerende lister til valg.

For RV må partiet ikke bli noe mål i seg selv. Det har bare eksistensberettigelse så lenge det gjør en nyttig jobb i klassekampen og i kampen for sosialisme. Foruten å rekruttere medlemmer arbeider RV for en politisk mobilisering og debatt i arbeiderbevegelsen og på venstresida, som kan samle flere på et sosialistisk og revolusjonært grunnlag.

Endringsforslag fra komiteemedlem Magnus Marsdal til hegemonipunktet (3.4.):

KULTURELL OG INTELLEKTUELL DOMINANS

Alle herskende grupper og klasser produserer "ideologi"; forestillinger om samfunnet som bidrar til å rettferdiggjøre, opprettholde og reproducere den rådende orden. Men den kulturelle og intellektuelle dominansen i vårt samfunn tar ikke form av en distinkt ideologi eller religion som innbyggerne lærer opp til å adlyde. Den eksisterer i form av et mer sammensatt og mindre synlig hegemoni.

I hovedsak blir ikke overklassens dominans i vårt samfunn opprettholdt ved fysisk makt – sjøl om det skjer når det blir nødvendig, og heller ikke bare gjennom kontrollen over eiendommen – sjøl om den alltid er der. Dominansen blir kontinuerlig opprettholdt og fornyet gjennom hegemoniet, som eksisterer i form av et utall forestillinger, vurderinger, holdninger og handlinger som former erfaring, vaner, verdensbilde og sjølbilde. Den hegemoniske innflytelsen gjør seg gjeldende fra svært ung alder og fornyes gjennom alle stadier av livet, slik at mye av det vi tenker og føler er reproduksjoner av en dypt rotfesta samfunnsorden.

Samfunnets sosialisering av individene bidrar til at den enkelte blir utstyrt med forventninger til livet som, under stabile samfunnsforhold, i stor grad svarer til de faktiske mulighetene, ganske enkelt fordi det er disse mulighetene (samfunnet) som har skapt forventningene. Dermed er menneskene tilbøyelige til å "akseptere sin plass", vi spiller våre roller som mann eller kvinne, underordna eller overordna, svart eller hvit, som om de var helt naturlige. Denne sosialiseringa styrker det rådende hegemoniet, og bidrar til å holde flertallet av undertrykte vekk fra å kreve omstyrting av dagens maktforhold og rangordninger.

Overklassens oppfatning av hva som er høyverdig og uverdig er godtatt og overtatt langt ut over overklassens rekke. Det er gjennom dette hegemoniet – dannelsen av et verdensbilde som tilsvarer og støtter opp om den øko-

nomiske orden, og sjølbilder hos de ulike klassene som er tilpassa denne orden – at de uunngeelige konfliktene i klassesamfunnet kan holdes på et håndterbart og stabilt nivå.

Ikke minst viser kapital-eierklassens hegemoni seg gjennom utbredelsen av en helt bestemt type økonomisk logikk; "lønnsomhet" i bedriftsøkonomisk betydning gjøres til den gyldigste av alle målestokker på de fleste områder av samfunnet. Motstykket til denne bedriftsøkonomiske "moral" er den "moral" og rolle som er etablert for flertallet: konsumentens.

Denne prosessen blir forsterket gjennom privatisering og kommersialisering på stadig flere samfunnsområder. Kapitalismen gjør de fleste ting og mellommenneskelige forhold til varer, stadig flere av våre forbindelser til omverden blir pengeforhold. Kulturimperialistiske massemedier og den stadig økende mengden reklame forkynner for livsstil og utseende som er uoppnåelige for de aller fleste. Denne propagandaen utgjør et vedvarende angrep på vår selvfølelse, og innsnervrer det kulturelle handlingsrommet i den retningen som tjener forbruksvareindustrien og handelsstanden best. En følge av denne utviklinga er økende fremmedgjøring fra behov og relasjoner som ikke skapes gjennom markedet og mediene, og dermed en merkbart økning i psykiske lidelser.

Som på det økonomiske feltet, spiller staten en avgjørende rolle i å skape og opprettholde den hegemoniske kulturelle og intellektuelle dominansen. Staten former språk, identitet og historiske forestillinger gjennom utdanningssystemet, og dermed formes også forestillingene om hva staten er og hva "en god borger" plikter å gjøre og ikke gjøre. Med unntak av enkelte krisesituasjoner blir det ikke stilt spørsmål ved statens legitimitet, vi er fra barndommen av vant til å gjøre som staten befaler. Dette er en avgjørende årsak til overklassen ofte hersker med slik letthet.